

Standardi 4.4c

Markkinariskien hallinta

Määräykset ja ohjeet

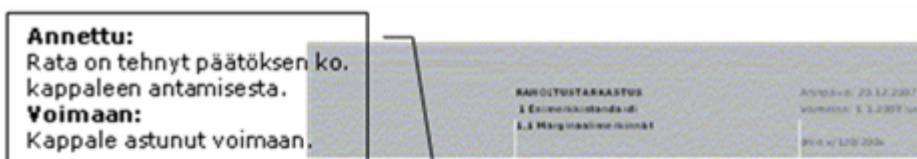

**RAHOITUSTARKASTUS
FINANSINSPEKTIONEN
FINANCIAL SUPERVISION**

Miten luetaan standardia

Standardi on aihealueittainen määräysten ja ohjeiden kokonaisuus, joka velvoittaa tai ohjaa valvottavia ja muita rahoitusmarkkinoilla toimivia, osoittaa valvojan tavoitteena olevan laatutason ja näkemyksen hyvästä menettelytavasta sekä perustelee sääntelyä.

Standardin jokaisella kappaleella on oma marginaalimerkintänsä:

- **Normi:** Viittaus voimassa olevaan lain tai asetuksen säännökseen.
- **Sitova:** Ratan määräksenantovaltuutensa nojalla antama velvoittava määräys valvottavalle tai muulle rahoitusmarkkinoilla toimivalle.
- **Suositus:** Ratan suositusluonteinen toimintaohje valvottavalle tai muulle rahoitusmarkkinoilla toimivalle.
- **Soveltamisohje/-esimerkki:** Normiin, Sitovaan tai Suositukseen liittyvä käytännön soveltamisohje tai – esimerkki. Viittaus Ratan standardiin tai standardin osaan. Katso viereinen esimerkki.
- **Perustelu:** Avaa sääntelyn ja säännösten tarkoitusta, tavoitteita ja taustaa.

(63) Hallituksen jäsenenä ja varajäsenenä sekä toimitusjohtajan sijaisella on lisäksi oltava yhteisön toiminnan laatu, nähdessä tarvittava yleinen valvottavan liiketoiminnan tuntemus rahoitusosuudenomistajien valitsemalla rahoitusyhtiön hallituksella ei edellytetä sijoitusrahasto- tai sijoituspalvelutoiminnan tuntemusta.

(64) Hakemukseen on liitettävä selvitys luotettavuudesta, se ammattitaidosta (fit & proper -ilmoitus) kaikista hallituksen jäsenistä, toimitusjohtajasta ja mahdollisesta toimitusjohtajan sijaisesta.

(65) Ilmoitukset tulee laatia standardin RA1.4 Luotettavuutta arvioitaessa koskevien tietojen ilmoittaminen Rahoitustarkastuksen raportointi) mukaisesti.

(66) Rahoitustarkastuksella on oikeus saada oikeusrekisteri rekisteriläisissä (770/1993) tarkoitettu rikosrekisteritieto¹ sekä rikosrekisteritiedot, hakemusten yhteydessä Rahoitustarkastus se kuuluvien henkilöiden luottotiedot.

(67) Tarkempaa sääntelyä johdon luotettavuudesta, sopivuudesta ja standardissa 1.4 Luotettavuuden, sopivuuden ja arvioinnin.

5.5.3 Henkilöstö ja sen ammattitaito

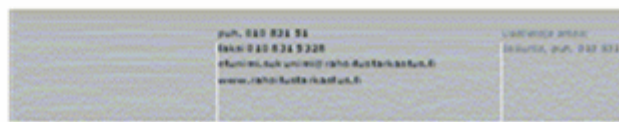
(68) Yhteisön johdon on suositeltavaa varmistua siitä, että yhtiön johtamiseksi on riittävä ja että henkilöstö on ammattitaitoisia, ja ja hyväksyneistä. Mitään yksiselitteisiä vaatimuksia ei henkilöiden osalta, vaan se on riippuvainen toiminnan laadusta ja yhtiön johtamisesta.

(69) Henkilöstöä ja sen ammattitaitoa koskevaa sääntelyä on suositeltavaa ottaa huomioon standardissa 4.4b Operatiivisten riskien hallinta.

(70) Toimitusjohtajalla on suositeltavaa olla riittävästi aikaa yhtiön johtamiseen. Tämän johdosta toimitusjohtajan tulisi yhtiön toiminnan tulee olla turvattu myös toimitusjohtajan sijaisella. Siksi on tärkeää, että varainhoitajien on hoidettava yhtiön johtamista.

(71) Toimitusjohtajan päätöksenteon edellytykseksi voidaan vaatia, jos yhteisön organisaatio on pieni ja jos harjoitettavien toimien on suopea ja selkeä. Rahoitustarkastus rakentaa arvioinnissa kiinnittää huomiota siihen, että yhteisön johtaminen on suopea ja selkeä.

¹ Sitä, jota ei ole vielä otettu käyttöön.
² Luotettavuudesta 6.2:n 2 momentti, sijoituspalvelutoimintaa koskeva 1.4 § ja rahoitusyhtiön
³ Rikosrekisteritietoja 7 §:n 2 momentti.
⁴ Rata, 19 §:n 6 momentti.

Oheinen kuva on vain näyte standardista

Ratan standardit luettavissa www.rahoitustarkastus.fi

SISÄLLYSLUETTELO

1	Soveltaminen	5
2	Tavoitteet	7
3	Kansainvälinen viitekehys	8
4	Normiperusta	10
5	Markkinariskien hallinnan periaatteet	13
5.1	Markkinariskien ja niiden hallinnan määrittely	13
5.2	Markkinariskistrategia	13
5.3	Markkinariskien hallinnan ja valvonnan organisointi ja vastuut	14
5.3.1	<i>Hallituksen vastuut</i>	14
5.3.2	<i>Toimitusjohtajan ja muun ylimmän johdon vastuut</i>	15
5.4	Markkinariskien tunnistaminen ja mittaaminen	15
5.4.1	<i>Markkinariskien tunnistaminen ja uudet tuotteet</i>	15
5.4.2	<i>Markkinariskien mittaaminen ja mittausmenetelmät</i>	16
5.4.3	<i>Stressitestit</i>	17
5.4.4	<i>Arvostaminen markkinariskien hallinnassa</i>	18
5.4.5	<i>Markkinahinnoista poikkeavaan hintaan tehtävät sopimukset</i>	19
5.5	Markkinariskien rajoittaminen ja seuranta	20
5.5.1	<i>Markkinariskilimitit</i>	20
5.5.2	<i>Raportointi</i>	20

6 Korkoriskin hallinta	22
6.1 Korkoriskin mittaaminen	22
6.2 Korkoriskiä koskevat periaatteet	23
6.3 Korkoriskilimiitit	23
6.4 Korkoriskin stressitestit	24
7 Riskienhallinnan vaatimukset käytettäessä käyvän arvon optiota	25
8 Kiinnitysluottopankkien taseriskien hallinta	28
9 Raportointi Rahoitustarkastukselle	30
10 Määritelmät	31
11 Lisätiedot	33
12 Kumottu määräys, ohje ja tulkinta	34

1

SOVELTAMINEN

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(1) Tämä standardi käsittelee markkinariskien hallinnan ja valvonnan keskeisiä periaatteita sekä markkinariskien hallinnan ja valvonnan järjestämistä. Standardia sovelletaan seuraaviin Rahoitustarkastuksesta annetun lain (587/2003) 5 §:n tarkoittamiin valvottaviin:

- luottolaitokset
- sijoituspalveluyritykset
- rahastoyhtiöt
- osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa (1504/2001) tarkoitettu osuuspankkien yhteenliittymä ja keskusyhteisö
- rahoitusalan painotteisten rahoitus- ja vakuutusryhmittymien omistusyhteisöt.

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(2) Rahoitustarkastus suosittelee, että myös muut Rahoitustarkastuksen valvottavat soveltavat standardin sisältämiä markkinariskien hallinnan keskeisiä periaatteita ja järjestävät markkinariskien hallinnan ja valvonnan.

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(3) Tätä standardia tulee soveltaa kaikkiin valvottavan toiminnassa syntyviin markkinariskeihin riippumatta siitä, aiheutuvatko nämä riskit kaupankäyntivä-
rastoon sisältyvistä eristä vai muusta toiminnasta tai siitä, kuinka aktiivista kaupankäynti on.

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(4) Markkinariskien hallinnan järjestämisessä valvottavan tulee ottaa huomioon toimintansa laatu, laajuus ja monimuotoisuus.

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(5) Standardissa käytetään jäljempänä yleisnimitystä valvottava kaikista standardin soveltamisalaan kuuluvista yhteisöistä.

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(6) Markkinariskien hallintaa järjestettäessä tulee noudattaa myös Rahoitustarkastuksen määräyskokoelman Vakavaraisuus ja riskien hallinta -pääjaksoon kuuluvia standardeja 4.1 "Sisäisen valvonnan järjestäminen" ja 4.4b, "Operatiivisten riskien hallinta" sekä 4.2 "Valvottavan vakavaraisuuden

hallinta" samoin kuin määräyskokoelman pääjaksoon Corporate Governance (hallintokulttuuri) ja liiketoiminta kuuluvaa standardia 1.3 "Luotettava hallinto ja toiminnan järjestäminen".

2 TAVOITTEET

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(1) Tässä standardissa käsitellään markkinariskien hallinnan ja valvonnan keskeisiä periaatteita ja järjestämistä. Valvottaville voi aiheutua merkittäviä markkinariskejä markkinahintojen, markkinahintojen volatiliteetin ja markkinoiden likviditeetin muutosten sekä monimutkaisten tuotteiden nopean kehityksen vuoksi.

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(2) Markkinariskien hallinnan ja valvonnan järjestäminen on valvottavien liiketoiminnan johtamisen tärkeä osa; se on osa sisäistä valvontaa. Markkinariskien hallinta ja valvonta ovat olennainen osa sitä prosessia, jolla varmistetaan pääomien riittävyys suhteessa toiminnassa otettuihin riskeihin.

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(3) Markkinariskien hallintaan ja valvontaan liittyvän Rahoitustarkastuksen sääntelyn tavoitteet ovat seuraavat:

- Sääntelyllä varmistetaan, että valvottavilla ja niiden konsolidointiryhmään kuuluvilla yrityksillä on toimintansa laatuun ja laajuuteen nähden riittävät toiminnot markkinariskien tunnistamiseksi, mittaamiseksi, rajoittamiseksi, seuraamiseksi ja valvomiseksi osana liiketoiminnan riskien kokonaishallintaa ja -valvontaa.
- Sääntelyllä varmistetaan, että valvottavat ja niiden konsolidointiryhmään kuuluvat yritykset eivät ota sellaisia markkinariskejä, jotka vaarantavat valvottavien tai niiden konsolidointiryhmään kuuluvien yhteisöjen kannattavuuden tai vakavaraisuuden.
- Sääntelyllä varmistetaan, että valvottavan markkinariskejä koskeva johtamisinformaatio on luotettavaa ja oikeaa.
- Sääntelyllä välitetään tietoa siitä, mihin asioihin Rahoitustarkastus valvonnassaan kiinnittää huomiota ja mitä se edellyttää valvottaviltaan.

3

KANSAINVÄLINEN VIITEKEHYS

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(1) Tämä standardi pohjautuu Baselin pankkivalvontakomitean ja Euroopan pankkivalvojien komitean (CEBS) antamiin suosituksiin. Baselin pankkivalvontakomitean lokakuussa 2006 antamissa suosituksissa Core Principles for Effective Banking Supervision¹ ja Core Principles Methodology² on esitetty markkinariskien hallinnan ja valvonnan keskeiset periaatteet. Nämä periaatteet sisältävät valvottavien markkinariskien hallinnan ja valvonnan sekä sitä koskevan päätöksenteon ja prosessien perusvaatimukset:

- Valvottavan konsolidointiryhmällä ja valvottavalla tulee olla markkinariskien tunnistamiseksi, mittaamiseksi, valvomiseksi ja rajoittamiseksi kattavat ja dokumentoidut markkinariskistrategia, -periaatteet ja -prosessi, jotka ovat suhteessa valvottavan kokoon ja toiminnan laatuun.
- Riskienhallintastrategia, -periaatteet ja -prosessit tulee säännöllisesti tarkistaa vastaamaan valvottavan riskiprofiilin muutoksia ja ulkoisen toimintaympäristön kehittymistä.
- Riskinoton rajoittamiseksi tulee asettaa limiitit, riskinottoa tulee valvoa ja riskinoton seuraamiseksi on järjestettävä säännöllinen raportointi.

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(2) Tässä standardissa, erityisesti korkoriskien hallintaa koskevassa luvussa, on myös otettu huomioon Baselin pankkivalvontakomitean heinäkuussa 2004 julkaisema Principles for the Management and Supervision of Interest Rate Risk³.

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(3) Lisäksi tässä standardissa on otettu huomioon ne markkinariskien hallintaa koskevat periaatteet, jotka Baselin pankkivalvontakomitea on julkistanut

¹ Core Principles for Effective Banking Supervision. Basel Committee on Banking Supervision. Basel, lokakuu 2006.

² Core Principles Methodology. Basel Committee on Banking Supervision. Basel, lokakuu 2006.

³ Principles for the Management and Supervision of Interest Rate Risk. Basel Committee on Banking Supervision. Basel, heinäkuu 2004.

heinäkuussa 1994 ohjeistuksessaan Risk Management Guidelines for Derivatives⁴.

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(4) Tämän standardin stressitestejä koskevassa kohdassa on otettu huomioon Euroopan pankkivalvojien komitean (CEBS) 14.12.2006 stressitesteistä antama ohjeistus Technical aspects of stress testing under the Supervisory Review Process.

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(5) Tässä standardissa ja erityisesti sen luvussa 7, joka koskee riskienhallinnalle asetettavia vaatimuksia sovellettaessa käyvän arvon optiota, on otettu huomioon Baselin pankkivalvontakomitean kesäkuussa 2006 antama suositus Supervisory guidance on the use of the fair value option for financial instruments by banks.⁵ Tämä suositus sisältää käyvän arvon option käyttöön liittyvät riskienhallintaa ja instrumenttien arvostamista koskevat periaatteet.

⁴ Risk Management Guidelines for Derivatives. Basel Committee on Banking Supervision. Basel, heinäkuu 1994.

⁵ Supervisory guidance on the use of the fair value option for financial instruments by banks. Basel, kesäkuu 2006.

4

NORMIPERUSTA

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(1) Riskienhallintaa koskeva kansallinen sääntely perustuu seuraaviin EU:n direktiiveihin:

- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/48/EY luottolaitosten liiketoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta (32006L0048); EUVL N:o L 177, 30.6.2006, s. 1-200.
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/49/EY sijoituspalveluyritysten ja luottolaitosten omien varojen riittävydestä (32006L0049); EUVL N:o L 177, 30.6.2006, s. 201-255.

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(2) Riskienhallintaa koskevat yksityiskohtaiset määräykset sisältyvät direktiivin 2006/48/EY artiklaan 22 ja liitteeseen V, jotka koskevat luottolaitoksen luotettavan hallinnon, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä osana luottolaitoksen toiminnan aloittamisen edellytyksiä. Direktiivin 2006/48/EY liite V sisältää tarkentavia periaatetason vaatimuksia päätöksenteko-, ohjaus- ja valvontajärjestelmistä sekä riskien luokittelusta ja käsittelystä.

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(3) Em. direktiiveihin sisältyvät vaatimukset koskevat myös sijoituspalveluyrityksiä sijoituspalveluyritysten ja luottolaitosten oman pääoman riittävydestä annetun neuvoston direktiivin artiklan 34 perusteella. Sen mukaan jokaisen sijoituspalveluyrityksen on täytettävä direktiivin 2006/48/EY artiklan 22 vaatimukset.

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(4) Riskienhallinnasta, ml. markkinariskien hallinta, säädetään kansallisesti seuraavissa säädöksissä:

- Luottolaitostoiminnasta annetun lain (121/2007) (jäljempänä luottolaitoslaki) 49 §:n 1 momentti, joka sisältää yleissäännöksen riskienhallinnasta. Konsolidointiryhmää koskeva vastaava säännös sisältyy

lain 74 §:ään.

- Luottolaitoslain (121/2007) 50 §:n 1 momentti, joka koskee riskikeskittymien seurantaa ja niiden rajoittamista.
- Luottolaitoslain (121/2007) 54 §:n 2 momentti, joka edellyttää, että luottolaitoksella on vakavaraisuuden hallinnan ja riskienhallinnan periaatteet ja menettelytavat. Konsolidointiryhmää koskeva vastaava säännös sisältyy lain 78 §:n 2 momenttiin.
- Sijoituspalveluyrityksistä annetun lain (922/2007) 46 §:n 1 ja 2 momentit, joiden mukaan edellä mainittuja luottolaitostoiminnasta annetun lain pykälää sovelletaan myös sijoituspalveluyrityksiin.
- Sijoitusrahastolain (48/1999) 30a §:n 1 momentti, joka sisältää vaatimuksen toimintaan nähden riittävästä sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta.
- Sijoitusrahastolain (48/1999) 6 §:n 5 momentti, joka sisältää omaisuudenhoitoa tarjoavia rahastoyhtiöitä koskevan viittauksen sijoituspalveluyrityksistä annetun lain (922/2007) 46 §:n 1 momenttiin ja sitä kautta luottolaitoslakiin.
- Osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain (1504/2001) 5 §, joka sisältää yleissäännöksen riskienhallinnasta.
- Rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetun lain (699/2004) 16 §:n 1 ja 2 momentit, jotka sisältävät yleissäännöksen riskienhallinnasta.
- Kiinnitysluottopankkilain (1240/1999) 9a §, joka sisältää taseriskien hallintaa koskevat vaatimukset.
- Luottolaitostoiminnasta annetun lain (121/2007) 151 §:n 4 momentti ja 146 §:n 6 momentti, jotka sisältävät käypään arvoon arvostamismahdollisuuden.

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(5) Rahoitustarkastuksen oikeus antaa standardin aihepiiriä koskevaa sitovaa sääntelyä perustuu seuraaviin säännöksiin:

- luottolaitoslain (121/2007) 93 §:n 1 momentti
- sijoituspalveluyrityksistä annetun lain (922/2007) 46 §:n 1 ja 2 momentti

- sijoitusrahastolain (48/1999) 30a §:n 3 momentti
- osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain (1504/2001) 8 §:n 5 momentti
- rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetun lain (699/2004) 16 §:n 3 momentti
- kiinnitysluottopankkilain (1240/1999) 9a §:n 5 momentti.

5

MARKKINARISKIEN HALLINNAN PERIAATTEET

5.1 Markkinariskien ja niiden hallinnan määrittely

Perustelu

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(1) Markkinariskillä tarkoitetaan markkinahintojen vaihteluista aiheutuvaa tappion mahdollisuutta. Markkinariskilajit ovat korko-, valuutta-, osake- ja hyödykeriski. Markkinariskiin kuuluvat myös riskitekijöiden (esim. volatilitiitti ja korrelaatiot) muutoksista aiheutuvat potentiaaliset tappiot. Markkinariskiä on kaikki em. riski riippumatta siitä, aiheutuuko se kaupankäyntivarastosta tai valvottavan muusta toiminnasta eli valvottavan rahoitustoiminnasta. Korkoriski voidaan jakaa kaupankäyntivaraston korkoriskiin ja rahoitustoiminnan korkoriskiin.

Normi

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(2) Valvottavalla ja sen konsolidointiryhmällä on oltava toimintaansa nähden riittävä sisäinen valvonta ja riittävät riskienhallintajärjestelmät⁶.

5.2 Markkinariskistrategia

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(3) Hallituksen on hyväksyttävä valvottavan markkinariskistrategia. Markkinariskistrategian on oltava yhdensuuntainen yleisen liiketoimintasuunnitelman kanssa, ja sen tulee kattaa kaikki liiketoiminnan ml. johdannaistoiminnan sisältämät markkinariskit. Markkinariskistrategiaa on arvioitava säännöllisesti ja päivitettävä liiketoimintasuunnitelman tai merkittävien toimintaympäristön

⁶ Luottolaitos lain (121/2007) 49 §:n 1 momentti, sijoituspalveluyrityksistä annetun lain (922/2007) 46 §:n 1 ja 2 momentit, sijoitusrahastolain (48/1999) 30a §:n 1 momentti, osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain (1504/2001) 5 §, rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetun lain (699/2004) 16 §:n 1 ja 2 momentit.

muutosten yhteydessä.

Perustelu

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(4) Markkinariskistrategia on valvottavan riskinottohalukkuutta koskeva hallituksen pitkän aikavälin linjaus eli hallituksen päätös siitä, missä rajoissa se haluaa markkinariskien pysyvän suunnitellun liiketoiminnan puitteissa. Markkinariskistrategia sisältää selkeän ohjeistuksen markkinariskisiä sisältävistä liiketoiminta-alueista ja hyväksyttävästä markkinariskitasosta.

5.3 Markkinariskien hallinnan ja valvonnan organisointi ja vastuut

5.3.1 Hallituksen vastuut

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(5) Hallituksen on hyväksyttävä markkinariskistrategia ja markkinariskien hallintaan ja valvontaan liittyvät periaatteet.

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(6) Hallituksen on varmistettava, että toimitusjohtaja ja muu ylin johto toteuttavat ja noudattavat markkinariskistrategiaa ja markkinariskien hallinnan ja valvonnan periaatteita. Hallituksen on arvioitava riskienhallinnan ja valvonnan tasoa säännöllisesti.

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(7) Hallituksen velvollisuutena on huolehtia, että se saa ajantasaista tietoa valvottavan riskiasemasta ja että se käsittelee tätä tietoa säännöllisesti riittävän yksityiskohtaisesti voidakseen arvioida markkinariskinoton määrää sekä toimitusjohtajan ja muun ylimmän johdon toimenpiteitä markkinariskien hallinnassa ja valvonnassa.

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(8) Hallituksen on vahvistettava haluttu riskinottotaso vähintään vuosittain ja varmistettava, että riskinotolle on asetettu riittävät limiitit.

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(9) Hallituksen on varmistettava, että palkitsemismenettelyt eivät ole ristiriidassa markkinariskistrategian kanssa. Markkinariskejä sisältävien tuotteiden kaupasta ja johdannaiskaupasta vastaavien henkilöiden palkkausjärjestelmä on laadittava siten, että se ei kannusta ottamaan liian suurta markkinariskiä.

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(10) Hallituksen on hyväksyttävä tärkeimmät johdannaiskaupankäyntiä koskevat periaatteet.

5.3.2 Toimitusjohtajan ja muun ylimmän johdon vastuut

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(11) Toimitusjohtaja ja muu ylin johto vastaavat hallituksen hyväksymän markkinariskistrategian käytännön toteuttamisesta ja markkinariskien valvonnan järjestämisestä osana sisäistä valvontaa. Toimitusjohtaja ja muu ylin johto vastaavat markkinariskien tunnistamiseen, mittaamiseen, rajoittamiseen, seurantaan ja valvontaan liittyvien menettelytapojen kehittämisestä, hyväksymisestä sekä päivittämisestä.

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(12) Toimitusjohtajan ja muun ylimmän johdon tulee hyväksyä riskien mittaamista ja arvostamista koskevat periaatteet ja riskienmittausmenetelmät, ja nämä periaatteet ja menetelmät tulee dokumentoida.

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(13) Toimitusjohtajan ja muun ylimmän johdon vastuulla on ylläpitää asianmukaista markkinariskilimiittijärjestelmää ja määritellä selkeät riskinottovaltuudet.

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(14) Toimitusjohtaja ja muu ylin johto vastaavat siitä, että henkilökunta tuntee markkinariskistrategian ja markkinariskien hallinnan ja valvonnan keskeiset periaatteet ja toimii niiden mukaisesti.

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(15) Toimitusjohtajan ja muun ylimmän johdon on määriteltävä markkinariskien hallinnan ja valvonnan organisaatio sekä organisaatioon sisältyvien yksiköiden, toimielimien ja henkilöiden vastuut. Vastuita määriteltäessä on varmistettava markkinariskien hallintaan ja valvontaan liittyvien työtehtävien riittävästä eriyttämisestä mahdollisten vaarallisten työyhdistelmien välttämiseksi sekä ohjeiden vastaisen toiminnan estämiseksi.

5.4 Markkinariskien tunnistaminen ja mittaaminen

5.4.1 Markkinariskien tunnistaminen ja uudet tuotteet

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(16) Kaikki liiketoiminnan markkinariskien lähteet on tunnistettava ja mitattava. Valvottavalla on oltava menettelytavat liiketoiminnan markkinariskien tunnistamiseksi riskilajeittain ja tuotteittain.

Soveltamisohje

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(17) Uuden tuotteen tai palvelun hyväksymisestä säädetään operatiivisten riskien hallintaa koskevassa standardissa 4.4b alaluvussa 5.4. Valvottavalla on oltava hyväksymismenettely uusien tuotteiden käyttöönottamista varten. Hyväksymismenettelyssä on arvioitava kaikki uuden tuotteen sisältämät riskit mukaan lukien markkinariskit. Uuden tuotteen hyväksymismenettelyyn on sisällyttävä kuvaus uuden toiminnan aiheuttamista riskeistä suhteessa valvot-

tavan riskinkantokykyyn sekä kuvaus resurssien tarpeista.

Perustelu

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(18) Uusien tuotteiden hyväksymismenettelyn tavoitteena on tunnistaa ja määritellä tuotteisiin liittyvät riskit ja selvittää valmiudet markkinariskien mittaamiseen, näihin riskeihin liittyvien limiittien määrittämiseen ja raportointiin ennen kaupankäynnin aloittamista.

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(19) Liiketoiminnassa sallituista tuotteista on tehtävä tuotekuvaukset. Tuotekuvauksien ja liiketoiminnassa käytettyjen tuotteiden keskinäinen vastaavuus on tarkastettava säännöllisesti. Tuotekuvauksien tekemisen on oltava osa uuden tuotteen hyväksymismenettelyä.

Suositus

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(20) Uusia tuotteita koskevia riskejä on hyvä rajoittaa alkuvaiheessa tiukoilla limiiteillä, joita voidaan suurentaa kokemuksen lisääntyessä. Merkittävästä uudesta toiminnasta on suositeltavaa informoida ennakkoon Rahoitustarkastusta ja päätöksenteon taustana olevan analyysin olisi hyvä olla Rahoitustarkastuksen käytettävissä.

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(21) Valvottavalla on oltava kirjalliset johdannaiskaupankäyntiä koskevat periaatteet. Periaatteiden on sisällettävä esimerkiksi johdannaisten käyttötarkoituksen (suojaus, aktiivinen position ottaminen tai välitystoiminta), tuotteiden ja markkinoiden kuvaukset, selvitykset kokonaisriskin rajoittamisesta ja tiedot mahdollisista tuottotavoitteista.

5.4.2 Markkinariskien mittaaminen ja mittaamenetelmät

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(22) Valvottavan on pystyttävä mittaamaan kaikki olennaiset tase-eriin ja taseen ulkopuolisiin sitoumuksiin liittyvät markkinariskit. Hallituksen ja toimitusjohtajan ja muun ylimmän johdon on pystyttävä nopeasti ja luotettavasti arvioimaan valvottavan markkinariskit eri toiminnoissa samoin kuin se, toimii-ko valvottava päätetyn markkinariskistrategian mukaisesti.

Perustelu

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(23) On tärkeää, että markkinariskeistä saatava tieto on luotettavaa, riittävän yksityiskohtaista ja ajantasaista. Johdon ohjausjärjestelmien tuottaman tiedon avulla hallitus ja toimitusjohtaja ja muu ylin johto harjoittavat niille kuuluvaa valvontaa, jonka olennaisena osana on valvottavan oman pääoman riittävyyden varmistaminen suhteessa markkinariskeihin.

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(24) Valvottavan on pystyttävä mittaamaan ja raportoimaan kaupankäyntivä-
raston markkinariskejä vähintään päivittäin. Muiden markkinariskien tapauk-
sessa raportointitiheydessä tulee ottaa huomioon toiminnan merkittävyys,
laatu ja laajuus.

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(25) Valvottavalla tulee olla käsitys aktiivisen kaupankäynnin kohteena olevien tuotteiden riskipositioista myös päivänsisäisesti.

Suositus

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(26) Mikäli valvottavan kaupankäyntivarasto on merkittävä, Rahoitustarkastus suosittelee, että kaupankäyntivaraston markkinariskit mitataan päivittäin tilastollisilla menetelmillä. Tämä tarkoittaa, että avoimesta positioista aiheutuva potentiaalinen tappio lasketaan käyttäen todennäköisiä markkinahintojen muutoksia tietyllä aikavälillä.

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(27) Valvottavalla on oltava menettelytavat markkinariskien mittaamenetelmien sekä arvostuksessa käytettävien mallien kehittämistä, testaamista, hyväksymistä, käyttöönottoa ja ylläpitämistä varten.

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(28) Riippumattoman riskienhallinnan arviointitoiminnon tulee varmistaa riskien valvonnassa käytettävien markkinariskien mittaamenetelmien sekä arvostuksessa käytettävien mallien toimivuus ja luotettavuus ennen niiden käyttöönottoa sekä säännöllisesti niiden ollessa käytössä osana säännöllistä mallien laadun varmistusprosessia. Testituloksista on raportoitava toimitusjohtajalle ja muulle ylimmälle johdolle.

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(29) Valvottavan käyttämien tilastollisten mallien toimintaa pitää arvioida toteutumatestien (backtesting) avulla.

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(30) Markkinariskien mittaamenetelmät sekä arvostuksessa käytettävät mallit, ml. niiden oletukset ja parametrit sekä niihin tehdyt muutokset, on dokumentoitava.

Suositus

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(31) Rahoitustarkastus suosittelee, että valvottava seuraa erilaisten johdannaisten volyymien (sopimusten lukumäärä, kohde-etuuden euro- tai valuutamäärä) kehittymistä.

Perustelu

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(32) Suuret ja nopeat volyymin lisäykset on hyvä selvittää, jotta tiedetään, aiheuttaako kasvu luotto-, markkina- tai likviditeettiriskien toteutumisen tulevaisuudessa.

5.4.3 Stressitestit

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(33) Valvottavan on täydennettävä markkinariskiasemansa arviointia stressitesteillä, joilla arvioidaan poikkeuksellisten, mutta mahdollisten markkinahintojen muutosten ja riskimittareiden oletusten pettämisen vaikutuksia valvottavan riskiprofiiliin ja taloudelliseen tilaan.

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(34) Stressitestit on laadittava siten, että niissä otetaan huomioon valvottavan riskinoton luonne. Testit tulee suunnitella siten, että niiden perusteella saadaan tietoa sellaisista tilanteista, joissa valvottavan strategiat tai markkinariskipositiot ovat kaikkein haavoittuvimmat. Stressitestejä laadittaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota sellaisiin instrumentteihin tai markkinoihin, joilla valvottavalla on suuria riskikeskittymiä, sillä tällaisten positioiden realisointi tai suojaaminen voi olla vaikeaa markkinahäiriötilanteissa. Stressitestejä on tehtävä kokonaisposition lisäksi varsinkin tuotteista, jotka ovat epälikvidiä, joiden maturiteettiin liittyy epävarmuuksia tai joihin sisältyy optionaalisuusia.

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(35) Stressitestit tulee laatia käyttäen oletuksia, joissa markkinahinnat muuttuvat poikkeuksellisesti, markkinalikviditeetti on huono ja merkittävä markkinatoimija on maksukyvytön. Stressitesteissä tulee myös ottaa huomioon eri markkinoiden väliset riippuvuudet.

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(36) Laadittaessa eri markkinariskilaji- tai instrumenttikohtaisia stressitestejä on otettava huomioon mm.

- valvottavan kaupankäynti- ja investointistrategia, positioiden luonne, kuten esim. keskittyminen tiettyihin tuotteisiin tai markkinoihin
- aika, joka kuluu position suojaamiseen tai riskienhallintaan vaikeissa markkinaolosuhteissa.

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(37) Hallituksen ja toimitusjohtajan ja muun ylimmän johdon tulee säännöllisesti arvioida sekä stressitestien suunnittelua että tuloksia. Stressitestien tulokset on otettava huomioon määriteltäessä tai tarkistettaessa liiketoimintasuunnitelmaa, markkinariskistrategiaa ja markkinariskilimiittejä. Stressitestien laatimista ja laskemista koskevat periaatteet on dokumentoitava.

5.4.4 Arvostaminen markkinariskien hallinnassa

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(38) Markkinariskipositiot on säännöllisesti uudelleenarvostettava käyttäen luotettavaa tietoa markkinahinnoista. Jos markkinahinnat puuttuvat, käytetään yleisesti käytettyjä tai sisäisiä malleja.

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(39) Kaupankäyntivarastoon kuuluvat erät on arvostettava päivittäin.

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(40) Toimitusjohtajalla ja muulla ylimmällä johdolla on vastuu siitä, että arvostamista koskevat periaatteet, menettelytavat ja prosessit on määritelty ja dokumentoitu ja että arvostusprosessia ja arvostusten tekemistä valvotaan. Menettelytavoissa tulee määritellä myös se, mitä tietoa arvostusten oikeellisuuden varmistamisesta toimitusjohtajalle ja muulle ylimmälle johdolle raportoidaan.

Soveltamisesimerkki
Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(41) Epävarmuutta arvostuksiin aiheuttavat esimerkiksi positioiden epälikvidiys, arvostuksissa käytettävät mallit ja mahdolliset positioiden sulkemiskustannukset.

Sitova
Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(42) Toimitusjohtajalla ja muulla ylimmällä johdolla on vastuu siitä, että valvottava on määritellyt ne periaatteet ja prosessit, joiden mukaan tehdään arvonoikaisut positioille, joiden arvostukseen sisältyy epävarmuutta, kuten esim. keskittyneille ja vähemmän likvideille positioille. Menettelytavoissa tulee määritellä, mitä tietoa tehdyistä arvonoikaisuista toimitusjohtajalle ja muulle ylimmälle johdolle raportoidaan.

Sitova
Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(43) Vastuun arvostusten luotettavuuden varmistamisesta tulee olla riippumattomalla riskienhallinnan arviointitoiminnolla, jolla on riittävä ammattitaito ja kokemus arvostusten määrittämiseksi. Riippumattoman riskienhallinnan arviointitoiminnon tulee hyväksyä ja valvoa tehtyjä arvonoikaisuja.

5.4.5 Markkinahinnoista poikkeavaan hintaan tehtävät sopimukset

Sitova
Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(44) Pääsääntönä on, että rahoitusvaroja koskevat kaupat on tehtävä markkinahinnoin.

Soveltamisohje
Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(45) Markkinahinnoista poikkeavan hinnan käyttö on perusteltua joissakin tapauksissa, joissa

- transaktion luonteen voidaan katsoa olevan hyväksyttävä markkinahinnoista poikkeavan hinnan käyttämiseen
- valvottavalla on sisäiset ohjeet siitä, miten markkinahinnoista poikkeavia sopimuksia voidaan tehdä
- valvottava on sisäisessä luotonmyöntöprosessissaan vahvistanut vastapuolet, joiden kanssa historialliseen hintaan jatkettavia termiinejä voidaan tehdä
- valvottava on vaatinut hyväksynnän markkinahinnoista poikkeaviin hintoihin tehtävistä sopimuksista myös vastapuoliyrityksen johdolta
- dokumentaatiosta, ml. asiakkaalle lähetettävä vastapuolivahvistus, käy selvästi ilmi, miten sopimus eroaa markkinahinnoista, sekä tästä aiheutuva voiton tai tappion määrä.

Sitova
Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(46) Historialliseen hintaan jatkettuja termiinejä on pidettävä omina tuotteinaan, joiden on käytävä erikseen läpi uuden tuotteen hyväksymismenettely ja joista on tehtävä erillinen tuotekuvaus.

Sitova
Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(47) Historialliseen hintaan jatkettut termiinisopimukset on kirjattava kaupankäyntivarastoon ja arvostettava tulosaikutteisesti.

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(48) Valvottavien välillä tehdyt termiinisopimukset tulee aina uusia vallitsevin markkinahinnoin ja sopimuksia tulee käsitellä uusina. Valuutanvaihtosopimuksen ns. avistapää on tehtävä vallitsevan avistakurssin mukaan.

5.5 Markkinariskien rajoittaminen ja seuranta

5.5.1 Markkinariskilimiitit

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(49) Valvottavalla on oltava kaikki liiketoiminnassa otettavat markkinariskit kattava limiittijärjestelmä riskien rajoittamiseksi ja valvomiseksi. Limiittien tulee olla linjassa valvottavan liiketoimintasuunnitelmien ja markkinariskistrategian kanssa ja vastata valvottavan riskinkantokykyä. Markkinariskilimiittien mahdollistama riskitaso on otettava huomioon pääomasuunnittelussa. Limiittien suuruus on arvioitava säännöllisesti uudelleen ja limiitit on tarkistettava liiketoimintasuunnitelmaa päivitettäessä tai tarpeen vaatiessa.

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(50) Riskiä ottavasta liiketoiminnasta riippumattoman riskienhallinnan arviointitoiminnon on valvottava asetettuja limiittejä ja raportoitava ylityksistä. Valvottavalla on oltava toimintaohjeet limiittien ylitystilanteita varten.

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(51) Limiitit on pystyttävä allokoimaan tarkoituksenmukaisesti eri yksiköille tai toiminnoille, yksittäisille salkuille, tuotteille tai yksittäisille henkilöille (diileri) asti liiketoiminnan rakenteen mukaan.

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(52) Valvottavan on arvioitava hyväksyttävä keskittyneisyyden määrä markkinariskeissa (esim. valuutoissa tai instrumenteissa).

5.5.2 Raportointi

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(53) Hallitukselle ja toimitusjohtajalle ja muulle ylimmälle johdolle sekä asianmukaisille liiketoimintayksiköiden johtajille on raportoitava markkinariskiasemasta säännöllisesti. Raportoinnin on oltava osa liiketoiminnan ohjausta ja sen perusteella on pystyttävä tekemään päätöksiä riskiaseman ja limiittien muuttamisesta.

Suositus

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(54) Rahoitustarkastus suosittelee, että hallituksen ja toimitusjohtajan ja muun ylimmän johdon raportit sisältävät vähintään seuraavat seikat:

- yhteenveto valvottavan riskipositioista
- limiittien käyttöasteet seurantakaudella
- toiminnan tulos
- poikkeamat riskienhallintaperiaatteiden noudattamisessa
- tärkeimmät mittausmenetelmissä käytetyt oletukset

- stressitestien tulokset
- toteutumatestin (backtesting) tulokset.

6

KORKORISKIN HALLINTA

6.1 Korkoriskin mittaaminen

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(1) Valvottavalla tulee olla toimintansa laatuun ja laajuuteen nähden sellainen korkoriskin mittaamenetelmä, joka ottaa mahdollisimman hyvin huomioon korkoriskipositioihin liittyvät erityyppiset merkittävät korkoriskin lähteet samoin kuin eri korkojen todennäköiset muutokset.

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(2) Valvottavien on kyettävä mittaamaan kaikkeen harjoittamaansa liiketoimintaan liittyvä koko toiminnan korkoriski mukaan lukien sekä rahoitustaseen korkoriski että kaupankäyntivaraston korkoriski. Toiminnan laajuus ja laatu huomioon ottaen korkoriskien laskentamenetelmien tulee kyetä mittaamaan korkomuutosten vaikutusta sekä kertyvään korkokatteeseen (tuloriski, short term earnings) että korkoherkistä eristä muodostuvaan valvottavan nykyarvoon (economic value). Valvottava voi käyttää erilaisia mittaamenetelmiä eri liiketoiminnoissa.

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(3) Korkoriskien mittaamenetelmän on mitattava valvottavan liiketoiminnassa muodostuvat erityyppiset merkittävät korkoriskin lähteet eli uudelleenhinnoittelu-, korkokäyrä-, korkoperuste- ja optionaalisuusriskit luotettavalla ja riittävän tarkalla tavalla. Valvottavan tulee kiinnittää erityistä huomiota sellaisten erien käsittelyyn, jotka muodostavat merkittävän keskittyneisyyden korkoriskin kannalta tai joista aiheutuu paljon korkoriskiä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää korko-optioihin, monimutkaisiin ja merkittävää optionaalisuutta sisältäviin instrumentteihin samoin kuin eri valuuttojen määräisten positioiden käsittelyyn.

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(4) Jos vaadittaessa takaisin maksettavat talletukset muodostavat merkittävän osan valvottavan varainhankinnasta, valvottavan on kyettävä arvioimaan, mikä vaikutus talletuksista käytetyillä oletuksilla on sen laskennalliseen korkoriskiasemaan.

Suositus

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(5) On suositeltavaa, että valvottava pyrkii mallintamaan talletusten määrää ja talletuksille maksettavien korkojen käyttäytymistä eri korkoskenaarioissa.

6.2 Korkoriskiä koskevat periaatteet

Sitova

Annettu: 1.3.2007
Voimaan: 1.7.2007

(6) Valvottavalla tulee olla perustellut ja dokumentoidut korkoriskin hallintaa koskevat periaatteet.

Soveltamisohje

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(7) Valvottavan toiminnan laadusta ja laajuudesta riippuen periaatteet voivat sisältää mm. seuraavia seikkoja:

- Miten nykyarvo määritellään?
- Mitä määritellään dynaamisten ja staattisten menetelmien käytöstä laskelmissa?
- Miten useita valuuttoja sisältäviä positioita käsitellään?
- Miten käsitellään eri korkosidonnaisuuksista johtuva basis-riski?
- Miten käsitellään korkoa kerryttämättömät tase-erät?
- Miten erilaisia talletuksia käsitellään?
- Miten käsitellään saamisiin tai velkoihin sisältyviä optionaalisuuksia?
- Missä määrin korkoherkkyyttä pienelle koronmuutokselle voidaan käyttää suurempien koronmuutosten vaikutusten arviointiin ja miten otetaan huomioon mahdollinen konveksisuus ja optioista johtuva epä-lineaarisuus ilman, että laskelman tarkkuus kärsii olennaisesti?
- Miten yksityiskohtaista maturiteettiluokittelua käytetään?
- Otetaanko huomioon kaikki tulevat kassavirrat vai vain erien pääomat?

6.3 Korkoriskilimiitit

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(8) Valvottavan tulee asettaa limiitit koronmuutosten vaikutukselle kertyvälle korkokatteelle ja nykyarvolle. Limiittien tulee heijastaa toiminnan laatua, laajuutta ja monimuotoisuutta. Valvottavan tulee limiittejä asettaessaan ottaa huomioon toimintansa kannalta kaikki merkittävät korkoriskin lähteet eli uudelleenhinnoittelu-, korkokäyrä-, korkoperuste- ja optionaalisuusriskit. Mikäli valvottavalla on merkittäviä korkoriskipositioita muissa valuutoissa kuin laskentavaluutassa, tulee limiitit asettaa valuutoittain.

6.4 Korkoriskin stressitestit

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(9) Markkinariskien stressitestejä koskevien yleisten periaatteiden lisäksi korkoriskien stressitesteissä tulee ottaa huomioon tässä alaluvussa jäljempänä mainitut asiat.

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(10) Stressitestit on suunniteltava niin, että ne antavat tietoa sellaisista olosuhteista, joissa valvottavan strategiat tai positiot ovat kaikkein haavoittuvimmat. Sen vuoksi ne tulisi suunnitella siten, että ne ottavat huomioon valvottavan riskinoton laadun ja ominaispiirteet.

Suositus

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(11) Mikäli korkoriskipositio on merkittävä, valvottavan olisi hyvä mitata korkoriskipositioiden herkkyyttä

- yleisen korkotason muutoksille
- tuottokäyrän jyrkkyyden ja muodon muutoksille
- muutoksille tärkeimpien markkinakorkojen suhteissa (esim. basisriski)
- mittauksessa käytettyjen oletuksien muutoksille.

Suositus

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(12) Rahoitustarkastus suosittelee, että korkoriskiä koskevissa stressiskenariorissa otetaan myös huomioon esim. seuraavat:

- muutokset tärkeimpien rahoitusmarkkinoiden likviditeetissä
- muutokset markkinakorkojen volatiliteetissa.

Perustelu

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(13) Jotta valvottava voi analysoida ja ymmärtää riskiprofiliaan, on erityisen tärkeää testata stressitestein oletukset, joita on käytetty epälikvideihin ja sellaisiin instrumentteihin, joilla ei ole sopimuksen mukaista maturiteettia tai joiden tapauksessa sopimuksen mukaisen maturiteetin toteutumiseen liittyy epävarmuutta.

7

RISKIENHALLINNAN VAATIMUKSET KÄYTETTÄESSÄ KÄYVÄN ARVON OPTIOTA^{7,8}

Normi

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(1) Käyvän arvon optiota voivat käyttää ne luottolaitokset ja sijoituspalveluyritykset, jotka luottolaitoslain 146 §:n 6 momentin perusteella laativat tilinpäätöksen tai konsernitilinpäätöksen kirjanpitolain 7 a luvun 1 §:ssä tarkoitettujen kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisesti.

Normi

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(2) Niin ikään ne luottolaitokset ja sijoituspalveluyritykset ja niiden konsernit, jotka tekevät tilinpäätöksensä luottolaitoslain mukaan, voivat luottolaitoslain 151 §:n 4 momentin mukaan merkitä tilinpäätökseen tilinpäätöspäivän käypään arvoon myös sellaiset luotot ja niihin rinnastettavat rahoitussopimukset, joita ei pidetä kaupankäyntitarkoituksessa, sekä saamistodistukset, jotka pidetään eräpäivään saakka, sekä muita velkoja kuin ne, jotka ovat osa kaupankäyntisalkkua tai jotka ovat johdannaisopimuksia, jos päätös näiden erien pysyvistä käypään arvoon merkitsemisestä tehdään tällaista erää ensimmäistä kertaa kirjanpitoon merkittäessä. Käypään arvoon merkitsemisen edellytyksenä ovat seuraavat seikat:

- Tällaiseen erään liittyy yksi tai useampi sellainen kytketty johdannaisopimus, joka kirjanpidossa muutoin olisi arvostettava erikseen käypään arvoon.
- Menettely poistaa arvostamiseen tai kirjaamiseen liittyvää epäjohdonmukaisuutta.
- Menettely perustuu rahoitusvarojen ja -velkojen tai niiden molempien muodostaman kokonaisuuden riskienhallinnassa laadittuihin, käypään arvoon perustuviin laskelmiin.

⁷ IAS 39:n mukainen käypään arvoon arvostamismahdollisuus (Fair Value Option).

⁸ Tämän kohdan vaatimukset perustuvat Baselin pankkivalvontakomitean suositukseen Supervisory guidance on the use of the fair value option for financial instruments by banks.

Normi

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(3) IAS 39 -standardin kappaleen 9 (b) mukaan käyvän arvon optiota voidaan soveltaa kahdessa tilanteessa:

- Kun kysymyksessä on sopimus, joka sisältää yhden tai useamman kytketyn johdannaisen, ja koko tämän hybridisopimuksen saa standardin kappaleen 11 A mukaan luokitella käypään arvoon.
- Kun käyvän arvon option seurauksena tuotetaan merkityksellisempää informaatiota.

Tilinpäätösinformaatio on merkityksellisempää seuraavissa tapauksissa:

- Se poistaa arvostamiseen tai kirjaamiseen liittyvää epäjohdonmukaisuutta, joka muutoin syntyisi varojen tai velkojen arvostamisesta tai niistä johtuvien voittojen tai tappioiden kirjaamisesta erilaisilla perusteilla (esimerkiksi silloin, kun myytävissä olevaa rahoitusvaroihin kuuluvaa erää rahoitetaan jaksotettuun hankintamenuun arvostettavalla rahoitusvelalla).
- Kun rahoitusvarojen, -velkojen tai niiden molempien muodostamaa ryhmää hallinnoidaan ja sen tuloksellisuutta arvioidaan käyvän arvon pohjalta ja dokumentoidun riskienhallinta- ja sijoitusstrategian mukaisesti, ja ryhmää koskevaa informaatiota tuotetaan sisäisesti tältä pohjalta luottolaitoksen ja sijoituspalveluyrityksen johtoon kuuluville avainhenkilöille

Perustelu

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(4) Käyvän arvon option käyttö voi liittyä markkinariskien hallinnan lisäksi luottoriskien hallintaan.

Normi

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(5) Voidakseen käyttää käyvän arvon optiota valvottavan tulee täyttää IAS 39:ssä esitetyt vaatimukset muodon ja sisällön osalta (IAS 39 AG4B – AG4K, AG33A, AG33B).

Suositus

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(6) Valvottavalla on hyvä olla riittävät ja kattavat riskienhallinnan periaatteet, menettelytavat ja -järjestelmät sekä erien arvostamista koskevat periaatteet ennen käyvän arvon option käyttöönottoa. Suojaus- ja muiden riskienhallintatoimenpiteiden tulee toteutua terveiden riskienhallintaperiaatteiden mukaisesti.

Suositus

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(7) Valvottavan riskienhallinnan periaatteiden ja menettelytapojen sekä menetelmien on hyvä varmistaa, että käyvän arvon optiota käytettäessä

- riskienhallinnalle asetetut tavoitteet ja periaatteet toteutuvat ja hallituksen määrittelemää haluttua riskinottoa noudatetaan
- arvostusmenetelmät ovat tarkoituksenmukaisia
- käyvät arvot ovat luotettavia

- käyvän arvon option käyttöön sopivia riskienhallinta- ja valvontaperiaatteita sovelletaan ja noudatetaan johdonmukaisesti
- hallitus sekä toimitusjohtaja ja muu ylin johto saavat säännöllisesti tarkoituksenmukaista informaatiota käyvän arvon option käytöstä ja sen vaikutuksesta valvottavan taloudelliseen asemaan ja tulokseen.

Suositus

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(8) Valvottavalla on hyvä olla menettelytavat sen suhteen, miten se hyväksyy käyvän arvon option käytön uusien erien, tuotteiden tai transaktioiden tapaksessa samoin kuin menettelytapa käyvän arvon option käytön valvomiseksi.

Suositus

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(9) Valvottava voi käyttää käyvän arvon optiota vain sellaisiin eriin, joiden käyvän arvon se voi luotettavasti määritellä.

Suositus

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(10) Valvottavan on hyvä varmistaa, että riskiä ottavasta liiketoiminnasta riippumaton taho valvoo sitä, että käyvän arvon optiota sovelletaan IFRS-standardien ja valvottavan riskienhallinnan periaatteiden mukaisesti sekä sitä, että käyvän arvon optiota koskevat tiedot julkistetaan säädetyllä tavalla.

Suositus

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(11) Sisäisen tarkastuksen on hyvä säännöllisesti arvioida käyvän arvon option käytön tarkoituksenmukaisuutta.

Suositus

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(12) Valvottavan on hyvä kiinnittää huomiota siihen, miten se luottoriskiä ottaessaan arvioi, missä määrin vastapuolen käyttämä käyvän arvon optio vaikuttaa vastapuolen tulokseen, pääomaan ja luottoanalyysissä käytettäviin suhdelukuihin.

8

KIINNITYSLUOTTOPANKKIEN TASERISKIEN HALLINTA

Normi

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(1) Kiinnitysluottopankkilain 9a §:n 1 momentin mukaan kiinnitysluottopankin on jatkuvasti huolehdittava siitä, että kiinteistövakuudellisten joukkovelkakirjalainojen jäljellä oleva keskijuoksuaika on lyhyempi kuin niiden vakuudeksi kyseisen lain 10 §:ssä tarkoitettuun rekisteriin merkittyjen varojen jäljellä oleva keskijuoksuaika.

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(2) Edellä mainittu keskijuoksuaika on laskettava sopimuksen jäljellä olevien kassavirtojen jäljellä olevien juoksuaikojen nykyarvoilla painotettuna keskiarvona. Nykyarvo lasketaan diskonttaamalla tulevaisuuden kassavirran nimellismäärä nykyhetkeen. Johdannaissopimukset otetaan huomioon keskijuoksuaikaa laskettaessa.

Normi

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(3) Kiinnitysluottopankkilain 9a §:n 2 momentin mukaan kiinnitysluottopankin on lisäksi jatkuvasti huolehdittava siitä, että kiinteistövakuudellisten joukkovelkakirjojen vakuudeksi 10 §:ssä tarkoitettuun rekisteriin merkityistä varoista minkä tahansa 12 kuukauden aikana saatavien korkojen yhteenlaskettu määrä on suurempi kuin kiinteistövakuudellisille joukkovelkakirjalainoille samana aikana maksettavien korkojen yhteenlaskettu määrä. Tätä momenttia sovellettaessa otetaan huomioon myös kiinteistövakuudellisten joukkovelkakirjalainojen ja niiden vakuutena olevien varojen suojaamiseksi tehdyt johdannaissopimukset.

Sitova

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(4) Laskettaessa tulevaisuudessa olevan 12 kuukauden periodin aikana maksettavia ja saatavia korkokassavirtoja on vaihtuvakorkoisten sopimusten tulevaisuuden kassavirrat arvioitava menetelmällä, joka on dokumentoitu ja hyväksytty kiinnitysluottopankin hallituksessa. Vaihtuvakorkoisten sopimusten tulevaisuuden korkokassavirtojen arviointi voi perustua esimerkiksi koronvaihtosopimuskorkokäyrästä johdettuun termiinikorkokäyrään. 12 kuukauden aikana saatavien korkojen määrän tulee olla maksettuja korkoja suurempi myös, kun vaihtuvakorkoisten sopimusten arvioinnissa käytetyille korkokäyräl-

le tehdään yhden prosenttiyksikön tason muutos ylös ja alas (+/- 1 % parallel shift).

Sitova
Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(5) Kiinnitysluottopankin on järjestettävä sisäinen riskiraportointi siten, että se voi jatkuvasti seurata kiinnitysluottopankkilain 9a §:ssä ja tässä standardissa mainittujen vaatimusten noudattamista. Laskenta ja raportointi tehdään vähintään kerran kuukaudessa. Kiinnitysluottopankin hallituksen tulee saada säännöllisesti raportit taseriskien hallinnasta.

9

RAPORTOINTI RAHOITUSTARKASTUKSELLE

Soveltamisohje

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(1) Markkinariskien hallinnan järjestämiseen ei liity erillistä, säännöllistä raportointivelvoitetta Rahoitustarkastukselle. Valvottavan pitää kuitenkin toimittaa Rahoitustarkastukselle seuraavien raportointistandardien edellyttämät markkinariskeihin liittyvät tiedot standardeista tarkemmin ilmenevällä tavalla.

Soveltamisohje

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(2) Koko taseen korkoriskit raportoidaan Rahoitustarkastukselle standardin RA4.5 "Korkoriskin ilmoittaminen" mukaisesti.

Soveltamisohje

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(3) Johdannaiset ja taseen ulkopuoliset sitoumukset ilmoitetaan standardin RA3.1 "Tilinpäätökseen ja kirjanpitoon perustuvien valvontatietojen toimittaminen Rahoitustarkastukselle" mukaisesti.

Soveltamisohje

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(4) Valuuttakurssiriski raportoidaan osana vakavaraisuusraportointia standardin RA4.8 "Omien varojen sekä luotto-, vastapuoli-, markkina- ja operatiivisen riskin kattamiseksi vaadittavien omien varojen ilmoittaminen" mukaisesti.

Soveltamisohje

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(5) Valvottavan on lisäksi julkistettava tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa tietoa markkinariskistrategiastaan ja markkinariskien hallinnan järjestämisestä. Tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa annettavien tietojen sisältö määritellään standardissa 3.1 "Tilinpäätös ja toimintakertomus"

10

MÄÄRITELMÄT

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(1) **Markkinariskillä** tarkoitetaan markkinahintojen vaihteluista aiheutuvaa tappion mahdollisuutta. Markkinariskilajit ovat korko-, valuutta-, osake- ja hyödykeriski. Markkinahintojen vaihtelu voi vaikuttaa rahoitusvaateiden hintaan itse markkinahinnan muutoksen lisäksi markkinahinnan volatiliteetin ja markkinahintojen välisten korrelaatioiden muutosten kautta. Markkinariski voi syntyä joko kaupankäyntivarastoon kuuluvista eristä tai muusta toiminnasta.

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(2) **Korkoriskillä** tarkoitetaan korkojen muutosten aiheuttamaa epävarmuutta valvottavan toiminnassa. Korkoriskin vaikutus näkyy (a) tulo-riskinä (income risk), joka mittaa korkomuutosten vaikutusta kertyvään korkokatteeseen, ja (b) nykyarvon muutoksena (economic value).

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(3) **Kaupankäyntivarasto** muodostuu sellaisista rahoitusinstrumentti- tai hyödykepositioista, jotka on otettu kaupankäyntitarkoituksessa. Myös kaupankäyntivarastoa suojaavat sopimukset luetaan kaupankäyntivarastoon. Kaupankäyntitarkoituksessa otetut positiot valvottava on tarkoituksella otettu lyhytaikaista kauppaa varten ja/tai voidakseen lyhyellä aikavälillä hyötyä tosiasiallisista tai odotetuista hinnanmuutoksista tai lukitukseen riskittömiä tuottoja. Kaupankäyntitarkoituksessa otettuihin positioihin luetaan kaupankäynti omaan lukuun, asiakaskaupankäynti ja markkinatakaus.⁹

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(4) **Rahoitustoimintaa** on kaikki muu toiminta kuin se, joka kuuluu kaupankäyntivarastoon. Rahoitustoiminnalla tarkoitetaan samaa kuin englanninkielisellä banking bookin käsitteellä. Luottolaitosten rahoitustoiminta sisältää luotonantoa ja pitkäaikaista sijoittamista. Sijoituspalveluyritysten rahoitustoiminta sisältää liiketoiminnasta syntyvät muut tavanomaiset saamiset ja sijoitukset.

⁹ Direktiivi 2006/49/EY artikla 11 (1) ja (2).

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(5) **Muuhun ylipäähän johtoon** luetaan kuuluvaksi henkilöt, jotka hallituksen ja toimitusjohtajan lisäksi tosiasiallisesti johtavat valvottavan toimintaa. Tällainen henkilö voi olla esimerkiksi valvottavan merkittävän liiketoiminta-alueen johtaja. Muuhun ylipäähän johtoon kuuluvat henkilöt muodostavat yhdessä hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan kanssa valvottavan ylimmän johdon.

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(6) **Basis-riskillä** tarkoitetaan suojattavan position ja suojausinstrumentin eri korkosidonnaisuutta.

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(7) **Tuloriskillä** tarkoitetaan korkomuutosten vaikutusta kertyvään rahoituskatteeseen.

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(8) **Kytkeytyllä johdannaisella** tarkoitetaan IAS 39 -standardin kappaleen 10 mukaista kytkettyä johdannaista.

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(9) **Stressitesti** on riskienhallinnassa käytetty tekniikka, jonka avulla arvioidaan tiettyjen tapahtumien tai taloudellisten muuttujien liikkeiden vaikutuksia toimijan taloudelliseen tilaan. Tarkasteltavat tapahtumat tai muutokset ovat perinteisesti poikkeuksellisia mutta mahdollisia.

11

LISÄTIEDOT

Standardista vastaavan henkilön yhteystiedot ovat Rahoitustarkastuksen internetsivuston [Standardien vastuuhenkilöt](#) -luettelossa. Lisätietoja saa myös soittamalla seuraavaan numeroon:

- VV: Markkina- ja operatiiviset riskit, puh. 010 831 5207.

12

KUMOTTU MÄÄRÄYS, OHJE JA TULKINTA

Annettu: 16.12.2008
Voimaan: 1.4.2009

(1) Tällä standardilla kumotaan seuraava määräys, ohje ja tulkinta:

- Kiinnitysluottopankkien taseriskien hallinta (Määräys 105.15).
- Yleisohje johdannaisriskien hallinnasta markkinariskien hallintaa koskevalta osin (Ohje 105.12).
- Rahoitustarkastuksen tulkinta markkinahinnoista poikkeavaan hintaan tehtävistä sopimuksista (Tulkinta 1/2003).